

zij heeft getoond, dat Da Costa en door de probleemstelling en door de richting-van-oplossing gebouwd heeft aan de cultuur. Da Costa's gedichten lichten op dit gebied reeds in, maar meer nog „De Nederlandsche Stemmen over Godsdienst, Staat, Geschied. en Letterkunde” en „Stemmen en Beschouwingen”, de twee Réveil-tijdschriften.

Het z.g. tweede réveil komt er in de inleiding niet veel gelukkiger af. Dr. Kuyper organiseerde een kerk, een politieke partij en een universiteit. De kerk werd een scheurkerk, de partij viel uiteen, van de universiteit was alleen de gedachte groot. Alles volgens Heeroma. Dr. Kuyper schijnt alzoo een scherven-inventaris nagelaten te hebben. De schrijver heeft vermoedelijk weinig meegeleefd met het 50-jarig jubileum der V.U., waarbij tal van universiteiten ongevraagd testimonia hebben gezonden, waarin zij de gedachte en den arbeid en de resultaten van de V. U. prezen.

Men zou deze mededeelingen over het eerste en het tweede réveil nog kunnen opvatten als een te kort aan historische scholing. Maar ze beginnen kleur te krijgen, wanneer na dit alles Barth, Brunner en Gogarten worden aangewezen als menschen, die bij velen een principieele omzetting hebben bewerkt. En nu zwijgt ineens alle kritiek.

Als Da Costa, Kuyper en Barth naast elkaar gezet worden, behoeft men niet in 'onzekere te verkeerren, waarheen Heeroma's sympathieën trekken. Maar dan hebben de kinderen van het derde réveil de vaders van het eerste en het tweede verloochend. Dan leeft dit derde uit een anderen geest dan de vorige twee. Maar dan zal 'loek beter zijn, wanneer de naam „het derde réveil” wordt prijsgegeven: 't kan niet anders dan hoogst verwarrend werken, wanneer een Calvinistisch getinte vlag een Barthiaansche lading dekt. Ik vermoed, dat Barth in dit geval overduidelijk „Nein” zou zeggen.

De bloemlezing zelf is een staal van heldere, scherpzinnige keus. Dat Willem de Mérode met derig van de honderd gedichten de verzameling inleidt en beheerscht, zal niemand, die meeleeft met onze jongere dichters, verwonderen.

Misschien is het goed, dat men eerst de gedichten leest, daarna de dichtersbeschrijving door Heeroma. Het gevaar is niet denkbeeldig, dat men bij een omgekeerde volgorde poëzie gaat lezen van de dichters Heeroma—de Mérode, Heeroma—Houwink enz. Een bezwaar, dat ook voor Costers bloemlezingen geldt.

Eenige jongeren, die men hier zou verwachten, mist men: Achterberg, Kamphuis, Leopold. Heeroma nam hun werk niet op, omdat zij niet pasten in de lijst van zijn beschouwingen.

Enkele maanden na de uitgave van „Het Derde Réveil” oordeelde een deel der redactie van het Christelijk Letterkundig tijdschrift „Opwaartsche Wegen”, dat zij de consequenties van Heeroma's studie niet kon aanvaarden. Het gevolg was, dat de schrijver met enkele anderen uit de redactie trok. In hoeverre dit een bewust afwijzen is van Barthiaansche sympathieën, zal in de komende maanden moeten blijken.

A. KUIPER.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Over het huwelijk.

Een broeder uit Rotterdam zond mij enkele vragen, die betrekking hebben op onze houding tegenover het sluiten van — en het leven in het huwelijk.

Ik ben zoo vrij het zestal vragen te reduceeren tot een tweetal, bij de beantwoording waarvan, naar ik hoop, toch alles, wat de vrager bedoelt, wel een plaatsje zal krijgen.

De eerste vraag is deze: „Is het, in het algemeen, de roeping van een mensch om te trouwen?”

Op die vraag antwoord ik, uit volle overtuiging: „ja, inderdaad”.

Ik grond dat antwoord op wat in Genesis 2:18—25 gezegd wordt omtrent de schepping van de vrouw.

Wat hierin bijzonder treft is dit: God had eerst Adam geschapen en schept daarna Eva.

Maar hoe schept God Eva? Schept Hij Eva als vrouw, zonder meer, naast Adam, het aan hemzelf overlatende of zij voortaan als man en vrouw saam zullen leven, dan of zij ieder op eigen gelegenheid, op zijn hoogst, als kameraden hun pad zullen gaan?

Neen, zoo staat het niet. God Schept Eva niet maar als „vrouw”, maar als „vrouw van Adam”. Dat blijkt hieruit, dat Hij haar, onmiddellijk nadat Hij haar geschapen heeft, neemt en tot Adam brengt en haar aan hem geeft.

En als God Eva zóó schept, dan ligt daarin voor mijn besef, dat God dat doet met iedere vrouw.

Ook nu nog zet Hij niet maar „mannen” en „vrouwen” op de wereld, maar hij doet een vrouw geboren worden opdat zij „echtgenoot” zal zijn van een man en hij geeft aan een man het leven, opdat hij „echtgenoot” zij van een vrouw. Daarom is het in het algemeen eens menschen roeping om te trouwen.

Geen mensch heeft het recht om te zeggen: „Het getrouwde leven lijkt mij niet prettig; zorgvol en zwaar; en daarom blijf ik maar vrijgezel.”

Dat is zonde.

Of er dan geen reden kan zijn, op grond waarvan iemand zich van het huwelijk zou mogen onthouden?

Ongetwijfeld.

Als God bijvoorbeeld iemand in zijn jeugd ziek en zwak maakt, zóó, dat hij, naar menselijke berekening, nooit een gezin zal kunnen onderhouden, dat zij nooit een huishouding zal kunnen besturen, dan is het God Zelf, Die daardoor zegt: „Ik ontsla u van de huwelijksroeping”.

Als God ons nooit iemand doet ontmoeten die wij zóó lief kunnen hebben, als het tusschen man en vrouw behoort te zijn, dan zegt God Zelf daarmee: „Ik ontsla u van de huwelijksroeping”.

En dan is er nog één categorie van menschen, die, naar het Woord Gods niet behoeven te trouwen.

Dat zijn de menschen over wie Paulus spreekt in 1 Corinthen 7. In vers 1 zegt de apostel: „het is een mensch goed geene vrouw aan te raken”.

„Goed” drukt hier niet uit de tegenstelling met „zondig”.

„Goed” beteekent hier ook niet: „prettiger, gemakkelijker, voordeeliger”.

„Goed” zou men hier kunnen weergeven door: „niet minderwaardig”.

Paulus wil hierna zeggen, dat een mensch, die ongetrouwd blijft, wat zijn plaats in de wereld en in de kerk Gods betreft, niet per sé beneden den getrouwde behoort te worden gesteld.

Hij behoeft niet per sé als een onvolwaardig mensch te worden beschouwd.

Integendeel, voor sommige menschen kan het zelfs beter zijn, niet te trouwen, dan zich wél in het huwelijk te begeven. (Verzen 32—35.)

Maar dat geldt dan ook maar van een bepaald soort menschen. En welke zijn dat?

Alléén zij (vers 9), die de gave der onthouding hebben.

De vraag, die hier onmiddellijk rijst is deze: „wat wordt met die gave der onthouding bedoeld?”

Er zijn er die zeggen, dat Paulus hier doelt op menschen, die geen gevoelens voor sexuele liefde hebben; mannen en vrouwen, die heelemaal geen toeneiging hebben tot het andere geslacht.

Deze verklaring, die voorgedragen wordt door Prof. Geesink in zijn „Gereformeerde Ethiek” II, blz. 279, lijkt mij verwerpelijk om twee redenen: in de eerste plaats komt het mij voor dat het woord, dat in het oorspronkelijk voor onthouden gebezigd wordt, wel duidelijk er op wijst, dat men iets te overwinnen heeft om tot onthouding te kunnen komen, terwijl bij deze soort menschen van „overwinning” geen sprake is, omdat er niets is te bevechten.

In de tweede plaats zijn menschen die geheel vreemd zijn aan sexuele neigingen in geestelijk opzicht zeker niet de meerderen van anderen, die deze neiging wel kennen. Eigenlijk hebben wij bij hen te doen met zulken, aan wie toch iets mankeert.

En wie er zich nu rekenschap van geeft, dat Paulus zelf tot deze menschen behoort heeft, die gevoelt, dat er hier aan zulke onvolledig uitgegroeiden toch wel niet gedacht zal kunnen worden.

Ook wil het er bij mij niet in, dat hier gedacht zou moeten worden aan hen die, door voortdurenden strijd en worsteling, er in slagen de sexuele neiging te overwinnen, zich van het huwelijk te onthouden en toch rein te blijven.

Kan men zich indenken, dat Paulus zijn leven lang „het zich onthouden” heeft beleefd als een worsteling?

Daarom kan ik mij ook bij deze opvatting, die voorgestaan wordt door Ds Delleman in zijn: „Het Huwelijksvraagstuk in 1 Corinthen 7”, niet neerleggen.

Het komt mij voor, dat een dergelijk leven veel zou hebben van een „zich voortdurend in verzoeking geven”.

Ik voor mij zie in dat: „zich kunnen onthouden” dit:

Het is mogelijk, dat bij een mensch, die wel kent de neiging tot het huwelijksleven, in het hart tegelijk woont zulk een krachtige liefde tot één of andere taak in Gods Koninkrijk, dat in het vuur der liefde, de vlam der „huwelijksliefde” wordt opgenomen en gesublimeerd, zoodat zij zich niet meer doet gelden en ophoudt een dwingende, drijvende kracht in het leven te zijn.

Aan zulke menschen hebben wij hier te denken.

De liefde tot hun taak in Gods Koninkrijk absorbeert de huwelijksliefde. In zulk een geval nu is het goed en dus ook geoorloofd, kan het zelfs wenschelijk zijn ongetrouwd te blijven.

Maar ook alléén in zulk een geval.

Zoo sterk mogelijk herhaal ik het:

Als God Zelf ons het trouwen niet onmogelijk maakt; als God Zelf ons niet de gave der onthouding schenkt, heeft geen mensch het recht om te zeggen: „Ik trouw niet”.

Zelfs niet de moeilijke tijdsomstandigheden geven daartoe het recht.

Niemand, die de liefde in zijn hart voelt ontwaken, mag zeggen: „ik smoor die liefde, de tijd is er niet naar om te trouwen”.

Hij heeft het recht niet zijn leven te maken tot één verzoeking tot zonde.

Hij zal aan de liefde een plaats in zijn leven geven; hij zal verloven; hij zal uitzien en, zoodra hij een klein stukje brood heeft, gaan trouwen. Dat is Gods weg en in dien weg alléén zijn wij veilig.

De volgende maal spreken wij over het tweede stuk van wat de vrager ons voorlegde.

In dit verband wijs ik gaarne op het uitnemende boekje van Ds Delleman, dat ik boven reeds noemde.

Al zou men het niet in alle dingen met hem eens zijn. Ds Delleman geeft zulk een bezonken en klare en gedocumenteerde studie over 1 Cor. 7, dat ieder, die onder ons belang stelt in de hier besproken zaken, dit geschrift niet dan tot zijn schade ongelezen kan laten.

D. v. D.

UIT DE HISTORIE

Groote Tudor-Figuren.

(Schetsen uit den tijd der Reformatie in Engeland en Schotland.)

IV.

Een nieuw geluid.

Rome houdt zich thans bezig met de canonisatie, de heiligverklaring, van twee leiders der Renaissance in Engeland, die Hendrik VIII niet als Hoofd der Kerk wilden erkennen en daarom naar het blok gingen: Kardinaal John Fisher, de vrome bisschop van Rochester, en Sir Thomas More, de beminlijke Rijkskanselier, schrijver van het vermaarde Utopia.

Het illustreert den nauwen band tusschen Renaissance en Kerk aan den vooravond en in de eerste periode van de Reformatie.

Als hij het beleefd had, zou waarschijnlijk nog wel een derde het lot van Fisher en More gedeeld hebben: hun vriend John Colet, dien we door Erasmus, in een brief uit Londen, hebben hooren karakteriseren als een kenner van Plato.

Ook hij was een vroom man.

Misschien niet zoo'n asceet als Fisher, van wien Erasmus schreef, dat hij met niemand van zijn tijd te vergelijken was in heiligheid des levens en grootheid van ziel, maar bij wien hij toch liever niet logeerde: tijdens een kort verblijf te Rochester schreef hij aan een vriend, dat hij al meer dan tienmaal spijt had gehad van zijn belofte om tien dagen te blijven; daar in het bisschoppelijk paleis te Rochester was meer heiligheid dan waarvan Erasmus zoo erg van nabij hield: de goede bisschop gaf het derde deel van de schrale reventen van het armste bisdom in Engeland aan de behoeftigen en lijdenden, en leefde op een dun soepje en zoo. Bovendien was het er erg ongezond, nog ongezonder dan te Cambridge, waar Fisher hem een leerstoel in het Grieksch bezorgd had, met een inkomen van honderd florijnen per jaar, die overigens niet onwelkom waren.

Maar toch, een man van sobere leefwijze, en een vroom en geleerd man, was ook deze John Colet.

Toen hij deken werd van de St. Paulus kathedraal in Londen, versoberde hij sterk de decanale tafel, die tot nu toe wel gastvrij, maar ook luxueus was geweest. Van zijn geleerdheid getuigt Erasmus. In den strijd tusschen Plato en Aristoteles, die aan het einde der Middeleeuwen, in den Renaissance-tijd, gestreden werd, stond Colet aan de zijde van Plato, dien hij in Latijnsche vertaling gelezen had. Hijzelf is nooit een groot Graecus geweest, maar hij was te Oxford, voordat hij deken van St. Paul werd, het middelpunt van een groep vooruitstrevende geleerden (de „Hervormers van Oxford” worden zij soms genoemd, maar zij betraden meer nieuwe banen op het gebied der wetenschap dan op dat van den godsdienst), waartoe Graeci als Grocyn en William Lily behoorden; ook de grootste Graecus, Erasmus van Rotterdam, die een tijdlang in Cambridge Grieksch doceerde, behoorde tot den vriendenkring. Bij zijn eerste bezoek aan Engeland (1499—1500) had Erasmus Colet te Oxford bezig gevonden met voordrachten te houden over den Romeinse brief.

Die voordrachten van Colet over de brieven van Paulus waren iets heel bijzonders voor dien tijd, en zeer beteekenisvol.

„Een reeks van voordrachten”, zoo zegt John Bell in zijn artikel over John Colet in The Great Tudors, „een reeks van voordrachten over de brieven van Paulus, begonnen in 1496 of 1497, en zonder honorarium gegeven door een jongen man van dertig met geen theologischen

graad, maar rechtstreeks uit Engeland. Ge-Bijbel bes-hangende gehouden van de Sch-nas beheer in bijzon-hooren ov-behandeld een gehoo-treft het L-sche Rijk de Heilige van de V-met de g-ne haer-De Reu-neigingen-schuw ve-genaamd, hij had zo-naar de-brand Saw-Toch s-ford, de- hem te h-test naar-Kerk:

O gij-toeilijke-ers, wa-telt!...-Gods ee-naarmat-gedrong-

Welke e-die hij op-baar in o-gevaarlijk-laten tot-en benoe-draal.”

Colet b-hij den d-Londen v-ting en-jongeliede-literatuur-zoals hi-auteurs, mijn bed-onzonder-onzen He-lijk leven-te bevord-

Hij wil-werk”) m-ben, die e-niet bede-Hij stel-leerlingen-dacht he-Joh. 21: School (z-bereidend-school”) aan hun-

John C-een dege-vinden a-Lily, een-ling van-Thomas-Rhodes-Renaiss-

Colet z-grammati-en in 15-VIII, bi-Latijnsch-andere l-

-Behalv-riculum-scheidde-opzichter-beide ke-tijd, met-breken m-

In de-school op-in zijde-e-den. Gees-de leiding-den, noc-niken) va-In de t-kenmerk-scholen-

In het-dialectie-lijk een-puten ov-jongens-heden d-ondersch-hadden-